

קונטרס

נועם שיח

שיעורי

הגה"צ אבדק"ק וד"מ

קדאסנא

שליט"א

דברי התעוררות
לימי הדחמים והרצון

עניני הלכה ומנהג לראש השנה

ראש השנה תשפ"ז לפ"ק

גליון רי"ח

בעזהש"ת

שיעורי הלכה ולקט שיעורי אגדה

שנאמרו ע"י

הגה"צ אבדק"ק ור"מ שליט"א

בבית מדרשינו

קהל עדת קראסנא

ב"פ יצ"ו

1601 44th Street
Brooklyn, NY 11204

אפשר להשיג הגליון

בבית מדרשינו

לקבל הגליון באימעייל,

להערות ולהארות, נא לפנות

noiYamsiach@gmail.com

לתרומות ולנדבות

נא לפנות לאימעייל הנ"ל

וזכות הרבים יהא תלוי בו

עיצוב ועימוד:

סוף פסוק:

02-3131476

כל הזכויות שמורות

© Copyright 2026

עץ "חיים" הוא למחזיקים בה

גליונות "נועם שיח" להפצת דבר ה' זו הלכה
נתנדבו ע"י הגבר שם עול לעצמו להחזיק ולפאר
מריצי התורה ולומדיה

ה"ה הרבני הנגיד

מו"ה חיים הלוי מייזעלס הי"ו

לעילוי נשמת הוריו

מו"ה ר' יעקב ארי' בן מו"ה ר' מרדכי צבי הלוי ע"ה

נלב"ע כ"ח אב שנת תשס"א לפ"ק

וזוגתו מרת צירל בת מו"ה ר' משה הלוי ע"ה

נלב"ע י"ז חשוון שנת תשנ"ג לפ"ק

ת. נ. צ. ב. ה.

תוכן הקונטרס

ה..... דרוש לראש השנה

ט..... דברי התעוררות לימי הרהמים והרצון

יד..... עניני הלכה ומנהג לראש השנה

אמידת תחנון בסליחות כשיש חתן + טעם נפלא מה
שאינן עושים נישואין בעשרת ימי תשובה + הטעם
שיו"ט של 'ראש השנה' הוא בתחילת השנה + לכוון
ב'לדוד מזמור' על שידוכים + ענין התענית בערב ראש
השנה + ענין אכילת תפוח בדבש בראש השנה + טעם
הנוהגים לאכול תפוח אדמה בליל ראש השנה

דרוש לראש השנה

אשרי העם יודעי תרועה ה' באור פניך יהלבון
(תהילים פט)

ובמדרש רבה (ויק"ר כ"ט, ד' ויזקוט) א"ר יאשיה כתיב אשרי העם יודעי תרועה וכי אין אומות העולם יודעין להריע כמה קרנות יש להן וכו' אלא אשרי העם שהן מכירין לפתות את צוראן בתרועה והוא עומד מכסא הדין לכסא רחמים ומתמלא עליהם רחמים והופך להם מדת הדין למדת רחמים וכו'.

וצריך להבין כוונת דברי המדרש, כיצד יודעים דוקא צנ"י לפתות את צוראן ע"י התרועה צופר, ולא אומות העולם.

מדוע מתייחס נסיון העקידה ע"ש אברהם אבינו דוקא

ויל"פ זהקדס מה שכ' צספר דברי יואל (לר"ה דף ס"ה) לפרש קושית הוזה"ק (דף קיט:) למה קרוי הנסיון של עקידת יצחק ע"ש אברהם כדכ' (צראשית כ"ב, א) והאלוקים נסה את אברהם וגו', ולא ע"ש יצחק, שהרי יצחק כבר היה אז בן ל"ז שנה ופשט נווארו ע"ג המוזנת, ואילמלי אמר יצחק לא צעינא לא היה נענש אציו עליו, כמבואר בזה"ק שם.

והבי' הוא, דצאמת היה צכוחו של אברהם לצטל גזירה זו דעקידת יצחק כדי שינא ממנו השתלשלות הדורות של כלל ישראל, שהרי מצינו צחז"ל (מו"ק טו:) ומי מושל צי צדיק, שאני גוזר גזירה והוא מצטלה, ומי לנו צדיק גדול כאברהם אציו ע"ה שעמד צכל הנסיונות וצוודאי שהיה יכול צתפילתו הקדושה לצטל גזרותיו של הקצ"ה.

אלא ציטל רלונו מפני רלונו ית'.
ואדרבה עשה את הדבר צשמחה
רבה וצוריות כמש"כ (בראשית כג,
ג) וישבם אברהם בבוקר וגו'
ופרש"י נודרו למנוה, וזה היה אללו
גודל תוקף הנסיון, דאע"פ שהצין
שזו גזירה קשה עד מאד, עכ"ז לא
ציטלה בתפלתו, אלא קיבלה צאהבה
כדי לקיים רלון הצוצ"ה כאשר
נצטוה.

ומדוע חכן לא התפלל אצרהם
אצינו לפני הקצ"ה
לצטל ממנו גזירה קשה זו לשחוט
צנו יחידו, כדי שיוכל להיות ממנו
השתלשלות כל צית ישראל, אמנם זה
היה הנסיון הגדול שנסהו הקצ"ה,
דאע"פ שהיה צכוחו להצרות
ולהפציר בתפילה עד שיצטל את
הגזירה, אעפ"כ כיון שצצר שכך
הוא רלון הקצ"ה לשחוט את יצחק
לא רלה לעמוד נגד רלונו יתצ"ש,

מעשה אבות סימן לבנים – שהקב"ה בעצמו מבטל גזירות רעות מבג"י כאשר אין צדיקים שיבטלו

נגזר ח"ו איזה גזירה רעה כיו"צ
על ישראל ולא יהיו צדיקים צדור
לצטל אותה, כמו שהוא צעוה"ר
עתה צדורות האחרונים צעיקצתא
דמשיחא, אזי הקצ"ה צכצדו וצעצמו
יצטל הגזירה רעה מישראל.

והנה נסיון הזה לא היה אלל
יצחק, כי לא היה עוד
צידו כח לצטל את הגזירה, כי
אחר שאע"ה צצר קיבלה והסכים
לגזירת הצורא שוב לא היה עוד
יכולת ציד שום צברא צעולם לצטלה,
כי מה שצדיק אחד גוזר ומקיים אין
ציד צדיק אחר לצטל עיי"ש, וממילא

וב' עוד שם, דהנה ידוע כי
מעשה אבות סימן לבנים,
וכל מה שאירע לאצותינו הק'
היה פועל דמיוני לצניהם אחריהם
צדורות העתידים, וכמש"כ הרמב"ן
צפ' לך לך (בראשית י"ג, ו') עיי"ש.
וכמו"כ ענין נסיון העקידה שנגזרה
על אאע"ה גזירה כזו לעקוד
את יצחק צנו ע"ג המצח ורלה
לשחטו כרלון השי"ת ולא ציטל זאת
בתפלתו, עד שהוצרך הקצ"ה לצטל
את הגזירה צעצמו ולא ע"י הצדיק
צצדור, היתה זאת פועל דמיוני
על הצדורות העתידים, שצאס יהיה

היה יחזק מוכרח לקבל את הגזירה, וידו הכח לצטל הגזירה לא ציטלה, דידע שא"ל לו לצטלה. נמנא דעיקר הרצותא של נסיון העקידה היה רק אלל אלע"ה שאע"פ שהיה וע"כ שפיר נתייחס הנסיון ע"ש אברהם ולא ע"ש יחזק. עכמודה"ק עיי"ש.

ע"י התקיעה בשופר של איל מעוררים בג"י למעלה שהקב"ה בעצמו יבטל כל הגזירות קשות מעל ישראל

והנה מצוה בגמ' (ר"ה טז:) דהקב"ה אמר לבני ישראל תקעו לפני שופר של איל כדי שאזכור לכם עקידת יחזק בן אברהם. וע"פ המצוה לעיל אפס"ל הכונה העמוקה דדברי הגמ' - שע"י שתוקעין בג"י שופר של איל מעוררים עי"ז הזכות של אברהם אבינו שהיה צידו לצטל את הגזירה של עקידת יחזק ואעפ"כ לא ציטל מפני שציטל רצונו לרצון הקב"ה, ולצסוף נצטלה הגזירה ע"י הקב"ה בעצמו. ומעשה אבות סימן לבנים אשר עי"ז יתעורר למעלה ג"כ הענין שהקב"ה בעצמו צריך לצטל כל הגזירות הרעות מעל ישראל, בזמן עיקבתא דמשיחא כאשר אין לנו את הצדיקים שיצטלו אותם.

שהן מכירין לפתות את צוראן בתרועה, דדוקא בגי ישראל יש צידם כח זה שהקב"ה בעצמו מצטל בשצילם כל הגזירות רעות, ע"י התרועה שופר של איל, כי צוה הם מעוררים הזכות של אברהם אבינו שציטל רצונו להקב"ה עד שהקב"ה בעצמו הוצרך לצטל הגזירה, משא"כ אומות העולם אין התרועה מהני לגביהו כלום, כי רק לנו זרע אברהם אבינו יש זכות זו - שהקב"ה צריך לצטל בעצמו כל הגזירות רעות מעלינו.

וע"כ מוזן שפיר מה שאומרים קודם תקיעת שופר בקאפיטל למנצח לבני קרח (תהלים מז, י) הפ' גדיבי עמים נאספו עם אלוקי אברהם וגו', ומ"ט מעוררין דוקא זכותיה דאברהם ולא של יחזק ויעקב, אלא הכונה כנ"ל לעורר

ובזה יזן היטב דברי המדרש שפתחנו בו - אשרי העם

בשופר של חיל דוקא את זכותו של אברהם, אשר בזכותו הקצ"ה
 נריך לצטל צענמו כל גזירות קשות ורעות מעל בני ישראל.
 את רחמיו לעשות רצונו ית' בלב שלם, בן יכבשו רחמיו את
 בעסו ויגולו רחמיו על בני ישראל ויבטל מעלינו כל גזירות קשות
 ורעות ויתן לנו ולכל ישראל שנה טובה ומבורכת ושנת גאולה
 וישועה. אמן.

ויהי רצון מלפני הקב"ה אשר כמו שכבש אברהם אבינו

דברי התעוררות לימי הרחמים והרצון

ההקדמה לסליחות –

הצדקת דרכי השי"ת וקבלתם באהבה

כ"ק זקני הגה"ק מקראסנא זצ"ל כותב (בהקדמה לספרו כונת הלב) דברי מליצה וזכות על בני ישראל אשר חשב בימים אלו סמוך לימי הרחמים והסליחות, באותם ימים קשים לישראל בעת שעדיין היה שרוי בעמק הבכא במחנות העבודה בדייטשלאנד, התחזק לבו בה' אלוֹקיו, ואלו היו אז הרהורי לבו הנשגבים, וז"ל:

בימי החורבן הנורא כשהייתי במחנה העבודה בצרה ובשביה בארץ אשכנז הארורה, ישבנו יחד, והיה קרוב לימי הסליחות, חשבתי ללמד זכות על ישראל. ואמרתי, שנתבונן על גודל אמונתם של אחינו בני ישראל בהקב"ה, כי נצייר, שאם יעזור השית"ב לשוב אל בתינו בקרוב, אזי כשיבואו ימי הסליחות, יעמוד הש"ץ מעוטף בטלית, וינגן בקול רם "צדיק ה' בכל דרכיו וחסידי בכל מעשיו", ואף שעל פי טבע האדם בעת שיהיה לו צער יתעצב ויבכה ויתאונן, ולפעמים יהרהר בלבו על השית"ב, על מה עשה ככה ומה חרי האף הגדול הזה. אבל אנחנו עם בני בריתו מצדיקים עלינו את הדין, ואומרים צדיק ה' בכל דרכיו ואין אנו מתרעמים ח"ו על השי"ת, ואין אנו מהרהרים אחר מידותיו, ובלב נשבר בזחילה ורעידה מיום בואו, מצדיקים עלינו את הדין שלא כטבע האדם.

וע"י זה שאנו מצדיקים עלינו את הדין אנו מתקרבים יותר אל המקום ב"ה, ולא נפול ביאוש, יען שאין ליבנו חלוק על המקום [עי' רש"י בשם הספרי, בכל לבבך (דברים ו, ה) שלא יהיה לבך חלוק על המקום] וגם עי"ז יתעורר בנו חשקות להתחזק בעבודתו, ולא נרשה על דעתנו כלל לומר, נפלה בת ציון וח"ו לא תוסיף קום, אלא אדרבה, אנו מקוים ומצפים בכל יום שנזכה ונחיה להשתדל בכל עוז לקום ולהתעורר בעז"ה. עכדה"ק.

והדברים הללו נוגעים גם כהיום לכל אחד ואחד מעמנו, בעת עמדנו בסיום השנה, כאשר כל אחד מתבונן במצבו ובמה שעבר עליו בזאת השנה, ויש כאלו שעברו קשיים במשך השנה ונתנסו בנסיונות קשים, ועכ"ז כולם מצדיקים עליהם הדין ואומרים בכל יום בתחילת הסליחות 'צדיק ה' בכל דרכיו וחסיד בכל מעשיו', ועי"ז נתקרב להקב"ה ונשוב אליו בתשובה שלמה.

הקב"ה דן אותנו ברחמי בדינא רפיא, רק כפי הפגם הנראה כאן בעוה"ז

כ"ק זקני הגה"ק זצ"ל בספרו (כונת הלב לראש השנה, דף של"ה) מבאר באופן נפלא הא דאיתא במדרש רבה (פרשת ואתחנן ב', י"ד) **אמר רבי יוחנן כשמתכנסין מלאכי השרת לפני הקב"ה לומר אימתי ראש השנה ואימתי יום הכפורים, הקב"ה אומר להם לי אתם שואלים, אני ואתם נלך אצל בית דין של מטה, מנין דכתיב (דברים ד, ז) אשר לו אלקים קרובים אליו, הוא וכל פמליא שלו, ע"כ.**

והבי' הוא על דרך מליצה **ישרה על בני ישראל**, כי ה' חפץ לצדק את עם בני ישראל בדין, ולרחם עליהם בחמלתו כרחם אב על בנים, על כן בטרם בוא יום הדין אשר בו ישפטו כל ברואי תבל, ונודע אשר תוקף הדין העליון חזק מאד, כי שם הפגם נורא מאד, כי לא יזכו בעיניך בדין. **על כן כדי לזכות את ישראל שיצא משפטם לאורה ולא ישפטו בתוקף הדין העליון, אומר הקב"ה לבית דין של מעלה, נלך אצל בית דין של מטה, שדיניהם ומשפטם היא בבחי' דינא רפיא, שבחינת הפגם בעולם השפל אינו נראה גדול כ"כ כמו שנראה הפגם בעולם העליון הזך.**

ועל דרך שפירש בספר **בית אלוקים להמבי"ט ז"ל** (שער התפילה פרק י"א) על הפסוק (בראשית יח, כ"א) **ארדה נא ואראה הכצעקתה הבאה אלי עשו וגו'**, שלא היה הקב"ה רוצה לדון אותם כפי מה שנראה הפגם למעלה, אלא 'ארדה' נא ואראה, כפי מה שהוא בארץ.

הקב"ה מקיים בישראל ביקור חולים

וממשיך ומבאר, דהנה עכשו אנחנו בני ישראל הננו משולים לחולים מחולי הגלות המר הזה, והנה מנהגו של עולם, כאשר יחלה אדם מעט ילך אצל הרופא לבקש תרופה לחליו, אך כאשר יכביד עליו חליו והוא אסור למיטתו ואין כוחו במתניו ללכת לדרוש ברופאים, אזי בהכרח הרופא יבוא אל ביתו של החולה לבקר אותו.

והנה כאשר מלאכי מעלה באים לפני הקב"ה בשאלה אימתי ראש השנה, כי מרגישים הם כי קרוב יום הדין, אזי הקב"ה בחמלתו על עמו שרוצה שיתנהג המשפט כפי בחינת הפגם הנראה בעוה"ז ולא כחומר החטא הנראה למעלה, אך בוודאי אין שורת הדין נותנת שיבוא השופט אל בית הנתבע לשפוט אותו, לכן הקב"ה ברוב רחמיו וחסדיו אומר למלאכי השרת, אני ואתם 'נלך' אל בית דין של מטה, והליכה זו ענינה היא 'ביקור חולים' כמו שדרשו חז"ל (ב"מ, ל:). על הפסוק (שמות יח, כ) **והודעת להם את הדרך ילכו בה, ילכו זה ביקור חולים**.

כלומר, שהקב"ה כביכול אומר לבית דין של מעלה, 'נלך' לקיים בישראל מצות ביקור חולים, שהם חולים בגלות המר הזה, ואח"כ כשנתבונן במצבם ובשפל מעמדם בגלות הנורא נוכל לשפוט אימתי ר"ה ויוה"כ, אחרי שנראה מה שיאמרו הבית דין של מטה, ויתברר לנו בחינת הפגם כפי מצב העולם השפל, אחרי שיראו הבית דין של מעלה סבלן ודוחקן של ישראל הגורמים להם להכשל בעונם מגודל הצער העוני והשפלות, עכתודה"ק.

תחל שנה וברכותיה – ע"י הברכות נתעורר לשוב להקב"ה

בערב ראש השנה, אחר תפילת המנחה, נאמר כולנו את התפילה 'אחות קטנה', אשר בה נתחנן לפנ השי"ת 'תכלה שנה קללותיה' ו'תחל שנה וברכותיה'.

וי"ל בדרך רמז דהנה כתיב בפר' כי תבא (דברים כ"ח, ב) **ובאו עליך כל הברכות האלה והשיגוך וגו'**, ויש להבין מה הפי' 'והשיגוך', דאחר שכבר הבטיחה התורה ק שיבואו עלינו כל הברכות מה צריך עוד.

ואומרים בשם הרה"ק הרר"ב **מפארשיסחא זי"ע** דגם אחר שיש לאדם את כל הברכות עדיין צריך שיהיה לו לאדם ההשגה מה לעשות עם הברכה שיש לו, דלפעמים לאדם יש הרבה ממון אך הוא אינו יודע כיצד להשתמש בו, ופעמים שאפילו הוא לעצמו אינו יכול ליהנות מממונו הרב מחמת הצרות עין שיש בקרבו. ע"כ התורה מוסיפה ברכה מיוחדת שגם יהיה לך 'השגה' כיצד להשתמש עם הברכות שיבואו עליך כדי לעשות עמם דברים הטובים ומועילים. וכפי שב"ה עיננו רואות כהיום הזה בדורנו שיש יהודים יקרים בעלי ממון שיש להם השגה ופועלים בעולם דברים גדולים ונשגבים לאין שיעור עבור צרכי צדקה וחסד, אשרי העם שככה לו.

ומובא בספה"ק (על' תולדות יעקב יוסף, פר' בא) דברי **מרן הבעש"ט זי"ע** ע"פ משל לאחד שהיה אוהבו של מלך שחטא נגדו, והמלך מרוב חסדו וטובו ואהבתו אותו לא רצה להעניש אותו, ועכ"ז ביקש לעורר את לבו לשוב, עמד והגדיל אותו ביתר שאת וישם את כסאו מעל כל השרים, ובראותו זאת את כל גודל טובו וחסדו של המלך אליו נתמלא בושה והכנעה גדולה באמרו ללבבו - אוי לי מה עשיתי כי מרדתי פי המלך הטוב והמטיב, ואיך העזתי פנים כנגדו.

והנמשל הוא אשר הבורא ב"ה לא יחפוץ במות המת ולהעניש לאדם, אלא התכלית של העונש היא שע"י התעוררות מדת הדין על האדם ישים אל לבו לפשפש במעשיו ולשוב בתשובה, אבל מי שהוא בר דעת ובעל שכל אין מן הצורך לעוררו לתשובה ע"י מדת הדין, אלא ע"י מדת הרחמים שהשי"ת עושה עמו תמיד חסדים ורחמים, עי"ז נתעורר לבו לחשוב - איך מלאו לבו למרוד במלך נורא בעל הרחמים ית"ש שמטיב לו בכל עת.

ובזה מבאר הרה"ק **המגיד ממעזריטש זי"ע** תיבות הפיוט בזמירות שבת 'משוך חסדיך ליודעך א-ל קנא ונוקם', דע"י שהקב"ה ימשיך

עלינו חסדים ממידת א-ל, זה גופא יהיה הנקמה והעונש שלנו, שבזה כבר יהיה די לעורר לבנו לשוב עד ה'.

וזה מה שאנו מתחננים בסיום השנה 'תכלה שנה וקללותיה', שגם אם חטאנו ופשענו לא יעניש אותנו הקב"ה בדרך של דין, אלא מעתה 'תחל שנה וברכותיה', שהקב"ה ישפיע עלינו שפע של ברכות וחסדים גדולים, ויהיה לנו ההשגה בברכות אלו להתעורר מכך גופא לשוב לפניו בתשובה שלימה ולעבדו בלבב שלם.

עניני הלכה ומנהג

עניני הלכה ומנהג לראש השנה

אמידת תחנון בסליחות כשיש חתן

זקני הגה"ק רבי נתנאל הכהן פריעד זי"ע בספרו שו"ת פני מבין (יו"ד סי' שי"ט) מחדש שאין אומרים תחנון בסליחות אם יש חתן בבית הכנסת.

דבשלמא בברית מילה שזמנה הוא רק ביום, אזי כן אומרים תחנון בסליחות כיון דכבר התחילו בסליחות קודם אור היום, והדין בזה כמו שנוהגים בערב ר"ה שאין אומרים תחנון בשחרית אבל בסליחות אומרים מאחר שהתחילו בלילה. ואפילו אם התחילו לומר את הסליחות ביום, ג"כ אומרים תחנון בסליחות כשיש ברית מילה, כיון דעיקר הסליחות נתקן ונתייסד ע"מ לאמרם בלילה, משא"כ כשיש חתן דזמנו הוא בין ביום ובין בלילה, ע"כ אין אומרים תחנון בסליחות כשיש חתן בביהמ"ד. עיי"ש.

טעם נפלא מה שאין עושים נישואין בעשרת ימי תשובה

כתב במטה אפרים (סי' תר"ב ס"ה) נוהגין שלא לעשות נישואין בעשרת ימי תשובה, וכ"כ בסידור היעב"ץ (דיני עשיית אות כ"ד) וכ"כ בקיצור שו"ע (סי' ק"ל, סעי' ד').

ובחכמת שלמה (או"ח סי' תר"ב) כתב בטעם המנהג דבר נפלא מאד. דהנה אמרו חז"ל (ירושלמי ביכורים פ"ג ה"ג) 'חתן מוחלין לו כל עוונותיו', לכן אין ראוי לישא אשה בימים אלו, שנראה כאילו הוא מחפש דרכים איך לזכות למחילת עוונות, ובזה הוא כמרים יד במלך מלכי המלכים שהבטיח 'כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם' (ויקרא טז ל) ולכן בתחילת השנה אין לעשות השתדלות מחילת עוונות עד יום הכפורים, שאז הרי זה כפוגם בקדושת יום הכפורים.

ומיניה נשמע שבימים אלו ראוי שלא לעסוק בסגולות, אלא להאמין כי הקב"ה מוחל עוונות עמו ישראל ברחמים, ולהשתדל בעיקר בתשובה ומעשים טובים.

הטעם שיו"ט של 'ראש השנה' הוא בתחילת השנה

החיד"א (בספרו מדבר קדמות מע' ר' אות י"ד) הביא קושיית הרמ"ק זי"ע מדוע 'יום הדין' הוא בראש השנה שהוא בתחילת שנה אחרת, שהרי מן הסברא היה ראוי שיהיה בסוף השנה, בסוף שני שליש של חודש אלול, ובסוף חודש אלול יהיה עשרת ימי תשובה ויום כיפור, והעוונות שנעשו בשנה זו יתכפרו באותה שנה ולא בשנה האחרת.

ותירץ החיד"א לפי דברי המדרש (ילקוט סו"פ פנחס) אמר רב לוי בכל חודש וחודש ביקש הקב"ה ליתן להם מועד לישראל, בניסן נתן להם פסח, באייר נתן להם פסח קטן, בסיון נתן להם התורה, בתמוז היה בדעתו ליתן להם מועד גדול, ועשו העגל ובטלו אב ואלול, ובא תשרי, ופרע להם ראש השנה ויום הכפורים והחג. אמר הקב"ה: 'לאחרים הוא פורע ושללו אינו נוטל' תן לו יומו בשמיני עצרת תהיה לכם, עכ"ל המדרש.

ולפי"ז נמצא שלפי האמת ראש השנה היה צריך להיות בחודש תמוז, ויום הכפורים בחודש אב, וקודם מעשה העגל באמת היה הקב"ה דן בהם, וכך היו שומרים ימים טובים אלו שם ועבר ואבותינו הק', אלא שמחמת חטא העגל נשתהו המועדים עד תשרי, ובזה שקטה קושיית הרמ"ק, עכ"ד.

לכוון ב'לדוד מזמור' על שידוכים

הגאון רבי יוסף חיים זונפלד זצ"ל מרא דארעא דירושלים, היה אומר דקאפיטל (כ"ה) 'לדוד מזמור לה' הארץ ומלואה' שאומרים בליל ראש השנה, הוא מסוגל מאד לענין שידוכים. ויש לכוון בזה עבור השידוכים שצריכים. עד כדי כך שכשהיו מציעים שידוך במשפחתו, אם לא כיוון על שידוך זה בראש השנה בעת 'לדוד מזמור' היה ממתין עם השידוך עד שיאמר בראש השנה הבא 'לדוד מזמור', כדי לזכות לסייעתא דשמיא במציאת הזיווג הנכון.

ענין התענית בערב ראש השנה

כתב השו"ע (סי' תקפ"א ס"ב) נוהגים להתענות בערב ראש השנה. ובטור (סי' תקפ"א) ביאר בזה הטעם ע"פ המדרש תנחומא (אמור כ"ב) משל למדינה שחייבת מס למלך ולא נתנו לו, ובא אליה בחיל גדול לגבותו, וכשנתקרב אליה יצאו גדולי המדינה לקראתו, ואמרו אין לנו מה ליתן לך, הניח להם שליש, כיון שנתקרב יותר יצאו בינוני העיר לקראתו, והניח להם שליש השני, כשנתקרב יותר יצאו כל בני העיר לקראתו והניח להם המלך הכל. כך המלך - זה הקב"ה, ובני המדינה - אלו ישראל שמסגלים עוונות כל השנה, ערב ראש השנה הגדולים מתענין ומוותר להם שליש עוונותיהם, בעשרה ימים בינונים מתענין ומוותר להם ב' שלשים, ביום הכיפורים הכל מתענין ומוותר להם הכל.

ובב"י הקשה על מש"כ הטור דבערב ר"ה כבר נמחל שליש וכו', דהא אינו מסתבר שהתענית בערב ר"ה יש לה ממש אותו הכח כמו יום הכיפורים, ועיי"ש מה שתי'.

ובפרי חדש (סי' תקפ"א סק"ב) מיישב קושיית הב"י, כי אין כוונת המדרש לומר שיוה"כ יכול לכפר רק שליש, אלא באמת יוה"כ כוחו גדול ויכול לכפר על כל העוונות שנשארו, ואף אם ישאר יותר משליש יוה"כ מכפר עליהם, בעוד שערב ר"ה ועשיית אינן יכולים לכפר רק על שליש ולא יותר, **אלא שמכל מקום** מבואר במדרש הנ"ל שראוי והגון להתענות כבר בערב ר"ה בכדי שיתכפר שליש, **ולא להמתין עד הכפרה של יוה"כ**, עכ"ד.

ובספר **גליא מסכת'** מתרץ ומבאר דברי הבית יוסף באופן נפלא:

דהנה ידוע כי על כל חטא וחטא מחטאי בני אדם נעשה פגם וכתם בנשמתו, אשר היא זכה וטהורה, וכמו שנאמר (זכריה ג', ג') 'ויהושע היה לבוש בגדים צואים' וכן הפייטן אומר 'טינופם מחה'. וזאת ידוע דבגד לבן שנעשה בו כתם מאיזה רבב או דם הנופל עליו והכתם ההוא מגושם מאד, כשמכבסים הבגד והכובס שורה את הבגד במים, הרי הוא מעביר חלק גדול מהכתם בכיבוס מועט, וזהו דבר נקל אצל הכובס שב'טירחא מועטת' הוא מעביר את עצמיות עוביו של הכתם, עד שלא נשאר בבגד אלא רק כעין חלק עשירית מרושם הכתם - **אולם על החלק המועט**

הנשאר שם שרישומו ניכר, מתייגע הכובס ביגיעה קשה ובטירחא מרובה וגדולה ומבלה הזמן בכפלי כפליים להעביר את רישומו הניכר. ואף שרושם הנשאר ההוא אינו אפילו חלק עשירית מערך עוביו של הכתם.

והטעם בזה הוא שכל כתם ורוב שנופל על בגד, מלבד עצם הכתם שהוא על הבגד מלמעלה, עוד נבלע ממנו בגוף הבגד, וכל זמן שאין הכובס מוציא את מה שבלוע בפנימיות הבגד עדיין רישומו ניכר קצת, ולכן את הכתם שעל הבגד נקל להעביר במים בטירחא מועטת, אך את הבלוע בפנימיות הבגד קשה מאוד להוציאו.

וכך הוא ענין העוונות שנעשה מהם כתם וטינוף לנשמה, וצריך לכבס כבס הכתם, וכמו שנאמר (תהילים, נא, ד') 'הרב כבסני מעוני', והכפרה היא קינוח ונקיון מהכתם [וכמו שאמרו על פרה אדומה, משל לבן שפחה שטינף היכל המלך, תבא האם ותקנח צואת בנה, וכפרה הוא לשון קינוח]

ובזה יבואר, שמה שאמרו בערב ר"ה שמכפר שליש עוונות, אין כוונתו על שליש ממספר העבירות או ממשקל העבירות, אלא הכוונה היא: שערב ר"ה מכפר ומקנח שליש מכל עבירה ועבירה, וכאשר ביארנו לעיל שהשליש הראשון מעביות גשמייות העבירה הוא נקל מאד, ובעשרת ימי תשובה מנקה ומטהר השליש השני מטינוף וכתם העבירות, וידוע ששליש השני הוא קשה מהראשון, ולכן נתעכב עליו כל עשר ימי תשובה, אולם שליש האחרון הנשאר מהכתם בהנשמה, זה כבר אין בו כח להאדם לנקות, אלא רק יוה"כ שהוא יום סליחה וכפרה קבוע מהקב"ה, אשר היום הזה אמיץ כוחו מאד לטהר וללבוש את הבגד מטינוף הכתמים אשר היה עליו עד שלא נשאר בו שום רושם כלל, ונעשה לבן זך ונקי כבראשונה, עכת"ד.

ענין אכילת תפוח בדבש בראש השנה

כתב הרמ"א (סי' תקפ"ג ס"א) ויש נוהגין לאכול תפוח מתוך בדבש, ואומרים תתחדש עלינו שנה טובה מתוקה, וכן נוהגין, עכ"ל, ומקורו מהאבודרהם.

ומנהג זה לאכול מיני מתיקה בראש השנה אינו נזכר בגמרא, אלא הוא תקנה קדומה עוד מזמן הגאונים שנהגו לאכול בראש השנה דבש

וכל מיני מתיקה. ומצינו כמה טעמים מדוע בחרו בתפוח דוקא ואע"פ שיש פירות מתוקים יותר.

בדרכי משה (סי' תקפ"ג סק"ג) כתב בשם מהרי"ל, וז"ל: ומה שלוקחים תפוח כדי לרמוז על 'שדה תפוחים' הידוע הנרמז במקרא אצל ברכת יצחק ליעקב (בראשית כז, כז) 'ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו ה' וגו', ובגמ' (תענית כט:) אמרו ד'שדה' אשר ברכו ה', הכוונה לשדה תפוחים. (וכ"כ בט"ז שם).

ובביאור הגר"א (סי' תקפ"ג ס"א) הוסיף בזה: שגם ברכת יצחק ליעקב היתה בראש השנה, ולכן יש ענין בר"ה לאכול תפוח המרמז על ברכות יצחק. ובאמת יש בזה מחלוקת במדרשים אם ברכות יצחק היו בראש השנה - או בפסח, **שבזוה"ק** (רעיא מהימנא אמור צ"ט ע"א - המודפס במחזורים קודם התקיעות) מובא שזה היה בראש השנה, אולם **במדרש רבה** (פר' בא טו, יא) מבואר שהברכות של יצחק ליעקב היו בפסח, וכן הביא ברש"י (בראשית כז, ט).

ויש שרמזו, כי כך דרכו של פרי התפוח, כאשר תחתוך אותו לשניים תמצא פרי יפה במראהו הטבעי בצבע יפה מאד, ואם תניחנו על השולחן אחר שעה צבעו משתנה לצבע חום [ברו"ן] ואם מניחים אותו ליום או יומיים כבר אין מכירים אותו שנעשה שחור לגמרי. אך השמירה עליו הוא 'הדבש' שאם מורחים עליו דבש עי"ז ישאר הצבעו בשלמות היופי שניתן לו משמיא.

ולכך אנו נוטלים תפוח בדבש, ומרמזים בזה לסימנא טבא ומתפללים - **רבש"ע**, הנה הכל נקיים כעת, נשמות ישראל מאירים ביופיים, אנא, רצוננו להשאר בנקיות זו כל השנה, שמור עלינו לבל יביא עלינו היצר שום דבר לכלוך וטינוף כל השנה, דוגמת הדבש השומר על התפוח. (מס' ישמח לב)

טעם הנוהגים לאכול תפוח אדמה בליל ראש השנה

בביתו של הגאון רבי עקיבא יוסף שלעזינגר זצ"ל בעל 'לב העברי' היו נוהגים לאכול בליל ראש השנה - 'תפוח אדמה' ולומר 'והארץ אזכור'.

ויסוד המנהג הוא - ללמד זכות על עם ישראל שאף שהם חוטאים לפני הקב"ה אבל הם לא היו הראשונים לחטוא, אלא האדמה אשר המרתה את פי הקב"ה, ובעת הבריאה לא הוציאה עץ שטעם עצו שוה כטעם הפרי.

דמובא ב'ספר חסידים' שמי שממציא חטא שלא חטא בו איש לפניו יש לו אשמה גם על האחרים שיחטאו בעתיד בחטא זה, שכן כל החטאים והעבירות שאדם נכשל בהם בשוגג לא היה נכשל בהם אילולא כבר חטא בהם אדם בעבר. וע"כ מזכירים את 'חטא האדמה' כדי ללמד זכות על בני ישראל שאין האשם תלוי בהם. (ועי' בספה"ק אוהב ישראל פר' בראשית מש"כ בזה).

